رۆڵی بازارسازی کۆمەڵایەتی لەبایەخدان بەپرسی جێندەر لەهەرێمی کوردستاندا (راگەیاندنی دامەزراوەو رێکخراوەکانی ژن بە نموونە)

ئاڤان فارس أسعد[1] پ.ی.م.هەردەوان مەحمود کاکەشێخ[2]

[1] بەشی تەکنیکی میدیا / کۆلێژی تەکنیکی کارگێڕی هەولێر / زانکۆی پۆلیتەکنیکی هەولێر - هەولێر، هەرێمی کوردستان، عێراق..
[2] بەشی بەشی راگەیاندن/ کۆلێژی ئاداب/ زانکۆی سەلاحەدین- هەولێر، هەرێمی کوردستان، عێراق.

پوختە

ئەم توێژینەوەیە هەوڵێکە بۆ دۆزینەوەی پەیوەندی و ڕۆڵی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی بۆ پرسی جێندەر لەلایەن دامەزراوەو ڕێکخراوەکانی تایبەت بە بواری ژنان لەهەرێمی کوردستاندا، ئامانجی سەرەکی توێژینەوەکە زانینی ڕۆڵ و ئاستی پشتبەستنی دامەزراوە و رێکخراوەکانی ژنان بە بازاڕسازی کۆمەڵایەتی بۆ پرسی جێندەر لەهەرێمی کوردستاندا هەروەهاکام شێوازی ڕیکلامی کۆمەڵاتی پشتی پێبەستراوە بۆ ئەم مەبەستە. بۆ گەیشتن بە ئامانجی توێژینەوەکە توێژەران میتۆدی چاوپێکەوتنی قووڵیان بەکارهێناوە بۆ کۆکردنەوەی زانیارییەکان و شرۆڤەکردنی چالاکییەکانی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی بۆ سامپڵێك لە چالاکییەکانی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی دامەزراوەو ڕێکخراوەکانی تایبەت بە بواری ژنان لەهەرێمی کوردستاندا. لە گرنگترین ئەو ئەنجامانەش کە توێژەران پێی گەیشتوون بریتیە لە: ئەو ڕێکخراوانەی کاران لەبواری جێندەر ژمارەیان زۆر کەمە، بەشێکی پەیوەندی بە تێنەگەشتن و نەبوونی مەعریفەیە لە بواری جێندەر، بەشەکەی دیکەی پەیوەندی بە ئاڕاستەی سیاسەتی کارکردنی دامەزراوە و ڕێکخراوەکە هەیە، بەهۆی پاڵپشتی دارایی سەرچاوەکەیان پلان و ستراتیژیی کارکردنیان بۆ دادەرێژرێت، سیاسەتی کارکردنیان روون نیە، هەڵمەتی بازارسازی کۆمەڵایەتی دامەزراوە و رێکخراوەکان زیاتر لەبواری یەکسانی جێندەر، پێگەی ژن لەناوەندی بڕیار و هۆشیاری یاساییە، ئەگەرچی زۆرکاتیش لەگەڵ بۆنە و یادە جیهانیەکان بابەتەکان گۆڕانکارییان بەسەرداهاتووە، بەڵام بەردەوامیان نەبووە. شێوازی بازاڕسازی دامەزراوە و رێکخراوەکانی ژن زیاتر کلاسیکە و کەمتر شێوەی سەردەمی و تازەی بەخۆوە بینیوە، ئەمەش کاردەکاتەسەر گەیاندنی پەیام و ناوەڕۆکی ڕیکلامە کۆمەڵایەتییەکە، زیاتر لە سەنتەری شارە گەورەکان بڵاوکراونەتەوە و جەماوەری شارۆچکە و قەزاکان لێی بێبەشن، لەکۆتایی توێژینەوەکەشدا ئەنجام و ڕاسپاردەکان خراونەتەڕوو.

کلیلە وشەکان: ڕۆڵ، بازاڕسازی کۆمەڵایەتی، جێندەر، دامەزراوە و ڕێکخراوەکانی ژنان.

پێشەکی:

لەرۆژگاری ئێستادا، کە سەردەمی جیهانگیری و باڵادەستی ئامرازەکانی میدیایە بە هەموو فۆرمەجیاوازەکانییەوە، ئەوەش وایکردووە میدیا کاریگەری لەسەر بنیادنان و گەشەپێدانی هەموو پرسە جیاوازەکانی کۆمەڵگە هەبێت، هەر بەنموونە پلاتفۆڕمەکانی سۆشیال میدیا (Social Media Platforms)، ڕێژەی بەکارهێنانیان بەبەراورد بەفۆڕمەکانی دیکەی میدیا بەڕێژەی زۆر زیادیکردووە، بەجۆرێك کە ئەم پلاتفۆڕمە ئەلیکترۆنیانە، پانتایی گشتی نوێیان بۆ بەکارهێنەرانیان دروستکردووە، بۆ بەشداربوون لەچالاکییە جۆراوجۆرەکاندا بەتایبەتی چالاکی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی.

هەربۆیە بۆ ئامانج و مەبەستی جیاواز لەلایەن تەمەن و رەگەزی جیاوازەوە ئەم پلاتفۆڕمانە بەکاردەبرێن، بەجۆرێك کاریگەری جیاوازیان لەسەر تێڕوانینی گشتی دەربارەی پرسە جیاوازەکان دروستکردووە و لەناویشیاندا پرسە جێندەرییەکان.

لەماوەی دوو دەیەی رابردوودا بازاڕسازی کۆمەڵاتی بەجۆرێك پشتی پێبەستراوە، تەنانەت بۆ رێکخستنی چالاکیە جێندەرییەکان کراون بەسەکۆیەکی سەربەخۆو کاریگەر بەئامانجی دروستکردنی گۆڕانکاری

مجلّة پۆلیتکنیك للعلوم الإنسانیة والإجتماعیة
المجلد 4 ، العدد 2 (2023)
أستلم البحث في 15 سبتمبر 2022؛ قُبل في 26 أكتوبر 2022
ورقة بحث منتظمة: نُشرت في 26 أغسطس 2023
البريد الإلكتروني للمؤلف: hardawan@su.edu.krd
حقوق الطبع والنشر © 2023 ئاڤان، .هەردەوان ، غزاي. هذه مقالة الوصول اليها مفتوح موزعة تحت رخصة المشاع الإبداعي النسبية - CC BY-NC-ND 4.0

لەتێڕوانینی گشتی لەهەندێ لەکۆمەڵگەکان لەهەمبەر جیاوازییە جێندەرییەکان، توندوتیژییە رەگەزییەکان... هتد. هەر لەو روانگەوە چەندین توێژینەوەی زانستی دەربارەی میدیای نوێ و کاریگەرییەکانی لەسەر جێندەر بڵاوکراونەتەوە.

لەئێستادا بازاڕسازی کۆمەڵایەتی فۆڕمێکی کاریگەری میدیایە، کە بەهۆی ستراتیژیەتییەکی درووستەوە، دەتوانرێ تێڕوانینی نوێ و جیاواز دەربارەی پرسە جیاوازەکان و بەتایبەتیش پرسە جێندەرییەکان درووست بێت. هەرچەندە ئاست و جۆری کاریگەریی و رۆڵی بازاڕسازی کۆمەڵایەتییەکانی زیاتر بووە لەسەر رەهەندە جیاوازەکانی ژیان لەکۆمەڵگە جیاوازەکاندا، بەهۆی کۆمیونیکەیشی کارلێکراو و دوولایەنەوە و توانستی ئاسانیی و خێرایی لەگەیاندنی پەیام و دروستکردنی پانتایی گشتی نوێ لەناو ئامرازەکانی میدیادا، ئەوەش دەرفەتی بەشداری نوێی بۆ خەڵك رەخساندووە، لەرووداو و چالاکیەکاندا و بەتایبەتیش چالاکیە جێندەرییەکاندا.

کێشە جێندەرییەکان لەهەرێمی کوردستان و عێراقدا بەیەکێك لەپرسە گرنگەکان دادەنرێت و لەماوەیە سێ دەیەی رابردودا پارتە سیاسییەکان چەندین رێکخراوی کۆمەڵی مەدەنیان بنیادناوە بۆ کارکردن لەسەر پرسە جێندەرییەکان، رێکخراوە نێودەوڵەتییەکان چەندین نوسینگەیان لەهەرێمی کوردستان کردووەتەوە و چەندین پرۆژەیان دەربارەی پرسە جێندەرییەکان ئەنجامداوەو ئەنجامیدەدەن، حکومەت دامەزراوەی تایبەتی بۆ توندوتیژی جێندەری کردووەتەوە، پەرلەمان بەپرۆژە یاسا کاریکردووە بۆ کەمکردنەوەی جیاوازییە جێندەرییەکان و توندوتیژییە جێندەرییەکان، تەنانەت لەدەستووری هەمیشەیی عێراق 2005 (سیستەمی کۆتا-Quota System) بۆ بەشداری سیاسیی ژنان لەهەڵبژاردنەکان و پرۆسەی سیاسیی و حوکمڕانییەکان جێگیرکراوە، بۆئەوەی هاوسەنگی جێندەری بپارێزرێت.

لێرەوە دەردەکەوێت، ئەنجامدانی توێژینەوەی زانستی بەتایبەتیش ماستەرنامە و تێزی دکتۆرا دەربارەی رۆڵ و کاریگەرییەکانی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی، لەسەر لەبایەخدان بەپرسی جێندەر لەهەرێمی کورستاندا، بۆئێستای وڵات، کە بەبارودۆخێکی راگوزەری گرنگ و پڕ لەناهاوسەنگی جێندەری گوزەر دەکات، بووەتە پێویستییەکی حەتمی، لەلایەك بەهۆی خێرایی گەشەی تەکنۆلۆژیای نوێ و پلاتفۆڕمەکانی میدیا و بوونی کێشە جێندەرییەکان لەهەرێمی کوردستان بەقەبارەیەکی گەورەو کاریگەرو کاریگەری زۆری لەسەر رێکخستنی کۆمەڵگە هەیە، هەربۆیە ئەنجامدانی ئەم توێژینەوەیە لەلایەنە بەشە زانستییەکانی میدیا لەئێستادا بەپێویست دەزانرێت.

کارکردن لە بواری بازاڕسازی کۆمەڵایەتی قورسترین خوێندنەکانە لەبەر تازەیی-سەرەتایی، دەرکەوتنی واتە تازە دەرکەوتووە.

هەروەها کەمی سەرچاوەکانی توێژینەوەکان تایبەت بە بازاڕسازی کۆمەڵایەتی، هەروەها پەیوەندیکردن بە زۆربەی بوارەکان وەک: (زانستی، کۆمەڵایەتی، دەروونناسی، بازاڕسازی، زانستی و راگەیاندن و پەیوەندی).

بەشی یەکەم: میتۆنامەی توێژینەوە

یەکەم:کێشەی توێژینەوەکە:

کێشەی توێژینەوە، ئەو خاڵە دەرچە بنەڕەتییەیە، کە توێژینەوەی زانستیی لێوەی سەرچاوە دەگرێ و لێکۆڵینەوەو لێتوێژینەوە لێوەی بنیاد دەنرێت، لەپێناو چارەسەرکردنی پرسی زۆری بواری توێژینەوە، سەرەکیترین کێشەی ئەم توێژینەوەیە، بریتییە لە ناڕۆشنی و تەمومژاویبوونی "لەگەڵ بوونی ئەو هەموو کەناڵ و ئامرازانەی میدیا هێشتا ناڕوونییەک هەیە لە بابەتی مارکتین بۆ پرسی جێندەر لە میدیای کوردیدا".

دووەم: ئامانجی توێژینەوەکە:

ئامانجی سەرەکی ئەم توێژینەوەیە، لێکۆڵینەوەو لێتوێژینەوەیە لە "ڕۆڵی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی لەبایەخدان بەپرسی جێندەر لەهەرێمی کوردستاندا" هەروەکچۆن، ئەم توێژینەوەیە چەندین ئامانج و مەبەستی زانستیی دیکەی هەن، کە گرنگترینیان بریتین لە:

1-زانینی ڕۆڵ و ئاستی پشتبەستنی دامەزراوە و ڕێکخراوەکانی ژنان بە بازاڕسازی کۆمەڵایەتی بۆ پرسی جێندەری لەهەرێمی کوردستاندا.

2-زانینی ئاستی پشتبەستن بە بەکارهێنانی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی (پەیوەندی و کاریگەری) بەڕەفتارو بیرکردنەوەو تێڕوانینی جەماوەر بۆ پرسە جێندەرییەکان لەهەرێمی کوردستاندا.

سێیەم:گریمانەی توێژینەوەکە:

لەم توێژینەوەیەدا پشتدەبەسترێت تیۆری کاریگەری میدیا، و گریمانەکانی توێژینەوەکەش لەسەر گریمانەکانی تیۆری پشتبەستن بەمیدیا (Media Dependency Theory)، سەرچاوەیان گرتوە:

پشتبەستن بەبازاڕسازی کۆمەڵایەتی و پەیوەندی لەروانگەی جێندەری لەهەرێمی کوردستان.

پشتبەستن بە بەکارهێنانی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی و پەیوەندی بەڕەفتارو بیرکردنەوەو تێڕوانینی میدیا بۆ پرسە جێندەرییەکان.

ئاستی بەکارهێنانی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی و پەیوەندی بەگۆڕینی تێڕوانینی جەماوەر بۆ روانگەی جێندەری لەهەرێمی کوردستان.

میدیای رێکخراو و دامەزراوەکانی ژنان تا چەند بایەخ بە شێوازەکانی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی دەدات بۆ بڵاوکردنەوەی بابەتی جێندەری.

چوارەم:گرنگی و بایەخی توێژینەوەکە:

بەگشتی ئەنجامدانی ئەم توێژینەوەیە گرنگی زۆری هەیەو لەرۆژگاری ئێستای مرۆڤایەتیدا بابەتێکی گرنگ و هەنوکەییە، و بۆ ئێستای هەرێمی کوردستانیش بەهەمان شێوە چونکە پێشکەوتنە تەکنۆلۆژییەکان، کە سەرانسەری جیهانی گرتووەتەوە بەهەمان شێوە لەهەرێمی کوردستان کاریگەری زۆری لەسەر ژیانی کۆمەڵایەتی و ئابووری سیاسیی و جێکەوتە کۆمەڵایەتی و جێندەرییەکان دروستکردووە.

هەروەها توێژینەوەکە هەم بۆ پســپۆڕانی بواری ڕاگەیاندن گرنگیی تایبەتی خۆی دەبێت و دەکرێت وەك سەرچاوەیەکی زانستی بەکاربهێنرێت، هەم لەبواری پراکتیکدا، دامەزراوەو کەناڵەکانی ڕاگەیاندن و ڕێکخراوە و دامەزراوەکانی ژن لەکوردســـتاندا دەتوانن لێیی ســوودمەندبن، جگەلەوە کتێبخانەی کوردی کەمترین توێژینەوەی لەســەر بابەتی بازاڕسای کۆمەڵایەتی و پرسی جێندەری تێدایە.

پێنجەم:میتۆدی توێژینەوەکە:

ئەم توێژینەوەیە، لەجۆری توێژینەوەی (وەســـفی)یە، بۆ تاوتوێکردنی لایەنە پراکتیکیەکەی، پشـــت بەمیتۆدی (چاوپێکەوتنی قووڵ، ســـەرنجدان و تێبینیکردن) دەبەستێت بۆ کۆکردنەوەی داتای بنەڕەتی و بەمیتۆدی شیکاری ناوەڕۆکیش, شیکار بۆ داتاکانی توێژینەوەکە دەکرێت.

کۆمەڵگە و سامپڵی توێژینەوەکە:

کۆمەڵگەی ئەم توێژینەوە بریتییە لە ڕاگەیانـدنی دامەزراوە و ڕێکخراوەکانی ژنان، لە هەرێمی کوردســـتان، ئەوانەی لەبواری پرسی جێندەری کاران و چالاکییەکانیشـــیان زیاتر لە بواری گەشـــەپێدانی جێندەر و فێمێنیزمە، ســـامپڵی توێژینەوەکە بریتییە لە ڕیکلا می کۆمەڵایەتی (2)دامەزراوەی بواری ژن و (11)ڕێکخراوی کۆمەڵگەی مەدەنی بواری ژن. کە بەشـێوەیەی سـامپڵی مەبەسـتدار لە کۆمەڵگەی توێژینەوەکە دەستنیشانکراون.

لەسـەرەتای بەشی سـێیەمدا باسی دامەزراوە و ڕێکخراوەکانی ژن سـامپڵی توێژینەوە کراوە.

شەشەم:پرسیارەکانی توێژینەوە:

بۆ گەیشتن بە ئامانجی توێژینەوەکە توێژەر چەند پرسیارێکی ئاڕاستەکردووە، تاوەکو لە ڕێگەی وەڵامی پرســـیارەکانەوە، ڕۆڵی بازاڕســـازی کۆمەڵایەتی لە بایەخدان بە پرسی جێنـدەر لەڕاگەیانـدنی دامەزراوە و ڕێکخراوەکانی ژن بخـاتەڕوو، پرســـیـارەکانی توێژینەوەش بریتین لە:

ئایا تا چ ڕادەیەك پرسی جێندەر بایەخی پێدراوە لەنێو ڕیکلامە کۆمەڵایەتییەکان؟

ئـایا دامەزراوە حکومییەکان و ڕێکخراوەکانی بواری ژنان تا چ ڕادەیەك بایەخیـان بەڕیکلامی کۆمەڵایەتی بۆ پرسی جێندەر داوە؟

ئـایا بازاڕســـــازی کۆمەڵایەتی دامەزراوە حکومییەکان و ڕێکخراوەکانی بواری ژنان بۆپرسە زیاتر فۆکەسی لەسەر کام بواری جێندەرە؟

ئـایا ڕێکلامە کۆمەڵایەتییەکانی دامەزراوە حکومییەکان و ڕێکخراوەکانی بواری ژنان بۆپرسە جێندەرییەکان زیاتر لە کام فۆرمی میدیایەوە بڵاوکراوەتەوە؟

میدیای ڕێکخراو و دامەزراوەکانی ژنان تا چەند بایەخ بە شـێوازەکانی بازاڕســازی کۆمەڵایەتی داوە بۆ بڵاوکردنەوەی بابەتی جێندەری؟

ئـایا لە بەرهەمهێنـانی ڕیکلامە کۆمەڵایەتییەکانـدا بۆ پرسی جێنـدەر پشـــت بە کام سەرچاوەی مرۆیی دەبەستن؟

تا چەند بایەخ بەکاریگەرییەکانی ڕیکلامە کۆمەڵایەتییەکاندا بۆ پرسی جێندەر دەدرێت لەسەر ئاستی کۆمەڵگە؟

حەوتەم-سنووری شوێن و کاتی توێژینەوە:

بەشی مەیدانی و پراکتیکی ئەم توێژینەوەیە لە سـنووری جوگرافی هەرێمی کوردسـتان لەماوەی نێوان (2022/4/01) تاوەکوو(2022/9/1) ئەنجامدراوە.

بەشی دووەم لایەنی تیۆری توێژینەوە:

چەمك و پێناسەی بازارسازی کۆمەڵایەتی و گەشەکردنی لەهەرێمی کوردستاندا

تەوەری یەکەم: پێناسە و مێژووی بازارسای کۆمەڵایەتی

1-1-1 گەشەکردنی بازارسازی کۆمەڵایەتی

بازاڕسـازی کۆمەڵایەتی لە حەفتاکانی سـەدەی ڕابردوو سـەریهەڵدا. کاتێک زانا فیلیپ کتلر و گیراڵد زاڵتمان (1970) درکیان بەوە کرد، هەمان ئەو بنەمایانەی لە بە بازاڕکردنی بازرگانی هەن و بەکاردەهێنرێن بۆ فرۆشتنی کاڵا و خزمەتگوزارییەکان بۆ بەکارهێنەران و بە ئامانجگیراوەکان، دەکرێت بەکار بهێنرێن بۆ فرۆشتنی بیر و چەمک و هەڵوێستە و نـۆرمەکانی ڕەفتـاری پەســـنـد لە لای تاک و خـێـزان.(Richard K. manof,1985,p91)

کتلەر واندرسین، لەو بڕوایەدا بوو، کە بازاڕسازی کۆمەڵایەتی جیاوازە لە ڕووی ئامانج و کەســانی بە ئامانجگیراو، چونکە ئامانجەکانی گشـــتیین و لە هەمان کاتدا دەیەوێت کاریگەری لەسـەر نۆرمی ڕەفتاری کۆمەڵایەتی درووسـت بکات بە بێ ئەوەی بیەوێت قازانجی دەســت بکەوێت. ئەو باوەڕی وابوو، بازاڕســازی کۆمەڵایەتی ئامانجی ئەوەیە ســوود بە کۆمەڵگە بگەیەنێت وەک ئەو هەڵمەت و پرۆگرامە نێودەوڵەتیانەی هەن بە مەبەســـتی باشـــترکردنی ڕەوشی تەندرووســـتی وڵاتانی جیهانی ســـێیەم دانراون.(Andreasen ,Alan R,1995,p67)

بواری بازاڕســــازی کۆمەڵایەتی لە میـانی کارکردنی دەســـتە نێودەوڵەتییەکانی وەک فریاگوزاری و خاچی سوور و مانگی سوور زۆر پێشکەوتنی بە خۆوە بینی و ئەوان چەندین پلان و پرۆگرامیان پێشـکەش کرد بۆ هاوکاریکردنی کەسـانی پێویسـت و لە ناوچەی جیاجیای جیهاندا ئەو کەسانەی پێویستیان بە خزمەتگوزاری تەندرووستی و خواردن و پێداویسـتییە سـەرەکییەکان بوو بۆیان دابین کردن و پێشـبینیش دەکرێت هەڵمەتەکانی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی لە سەدەی بیست و یەکەمدا بوارەکانی .(عرجان، 2010،ص35).

پرۆگرامی بازاڕسـازی کۆمەڵایەتی پێویسـتە ئاراسـتە و ڕووی لە پرۆگرامێکی زانسـتیی بێت بە مەبەسـتی ڕازیکردنی گەنجان بەوەی کار بکەن لە هەر بوارێکدا کە دەتوانن و بەرهەمی گشـــتیی وڵاتان زیاد بێت. لە پرۆگرامە بازاڕســـازییەکان و کۆمەڵایەتییەتییە دیراســـە کراوەکاندا هاوکاریکردنی ئەو گەنجانە و قەناعەتپێکردنیان بەوەی لەو بوارانەی دەرفەت هەیە کار بکەن گرنگە و هەرچەندە کارەکەش لەگەڵ خواســـت و توانا و بەهرەکانیان بەکنەگرێتەوە.((Glanz, K, F. Lewis and B. Rimer,1997,p98)

لێرە دەتوانین جیاوازی بکەین لەنێوان ئەو چالاکیانەی کە لەناو ئەو کۆمەڵانە دەکرێت کە چاویان لە قازانج نییە گرنگی دەدەن بە سەرکەوتن و مانەوەی کۆمەڵەکەیان، بەڵام بازاڕســـــازی کۆمەڵایەتی گرنگی دەدەن بەو گۆڕانکارییانەی کە ڕوودەدەن لەســـەر جەماوەری دەستنیشانکراو و بەئامانجکراو.(زناد، 2011، ص4).

بازارسازی کۆمەڵایەتی گرنگی دەدات بە جێبەجێکردن و چاودێریکردنی ئەو بیرۆکانەی کاریگەرە بەســـەر بەدەســـتهێنـانی بیرۆکەی کۆمەلایەتی گونجـاو لەبارەی دانراوە، لەوانە(پلانـدانانی بەرهەم، نرخەکان، پەیوەنـدیکردن، دابەشـــکردن، توێژینەوەی بازاڕســـازی و ئەمیش دوو جۆر لە بازاڕســـازی کۆمەڵایەتی لە بازاڕســـازی نیشاندەدات.(الصمیدعی ،2012،ص4).

أ. کێشەی بازارسازی، پاڵنەکانی بازاڕسازی:-بەدەستهێنانی دانپێدانانی و پاڵپشتیکردنی بیرۆکەی کۆمەڵایەتی بۆ نموونە(پالاندانانی خێزان، چاودێری دانیشتوون، وە پێویستە چاودێری ڕەوشی کۆمەڵایەتی بکەین و هەڵمەتی کۆمەڵایەتی لە ڕێگەی بازاڕســـازی بۆ کەین.

ب.بازاڕسازی بەرنامەبۆداڕێژراو، بە بەرنامە:خستەگەڕی تواناکان بۆ بەدەستهێنانی هاوکاری و بەشداریکردن بەرنامەی تایبەتمەند بۆ برەودان بە بیرۆکەی گشتی.

بەڵام ئەو ڕەگەزانەی کە دەتوانین پشتی پێببەستین لە بواری بازاڕسازی کۆمەڵایەتی ئەمانەن:-(مجاهیدی، واخرون،2017،ص188).

1-تێگەیشتن لە پێداویستیەکانی کڕیار:ئامانجی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی کۆڵنەدانە بۆ گەیشتن بە کۆمەڵێک یان چەند کۆمەڵگەیەکی بە ئامانجکراو بۆ ئەوەی دەست بکات بە کارلێکردن و کاریگەری و گۆڕانکاری بکات لە بیرۆکەی کۆمەڵایەتی هەڵسوکەوتی کەسەکان.

2-کەناڵەکانی دابەشکردن:هۆیەکانی ڕاگەیاندنی جەماوەری، ڕاگەیاندنی جەماوەری هۆکارێکی گرنگی گەورەیە لە زیندووکردنەوەی تێگەیشتن، لە بەرهەمەکانی کۆمەڵایەتی، ئەمەش بە خستنەسەر دابەشکردنی بەرهەمە هەست پێنەکراوەکان، (بەچاو نابینرێن)، بەڵام کاریگەری ڕاگەیاندنی جەماوەری جیاوازییەکی زۆری هەیە لە شوێنێکەوە بۆ شوێنێکی دیکە.

3-نرخاندن: ئامانج لە سیاسەتی نرخەکاندا، بەدەستهێنانی گەورەترین ژمارەی بەدەستهاتووی کەسەکانە بۆ بەرهەمەکان و خزمەتگوزاریە کۆمەڵایەتیەکان کە نیشانیدەدرێن بە کەمترین نرخ و بەخۆڕایی.

4-گرنگی کۆمەڵایەتی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی: پێچەوانەی ئەو ڕۆڵەی کە بازاڕسازی دەیگێڕێت لە بەڕێوەبردنی چالاکی بازاڕسازین پلەی پێشکەوتنی کۆمەڵایەتی و ئابووری یان دواکەوتووی و کاریگەری ئابوورییانە بۆ بازاڕسازی لەسەر ژیانی تاکەکانی کۆمەڵ کە هەڵیدەگرێ لە ناوەڕۆکی کۆمەڵایەتییدا کاریگەرە و دەگەڕێتەوە بۆ ئەم کاریگەرییە کردارییەی گۆڕینە لەنێوان کۆمەڵگە و بازاڕسازی.

چالاکی بازاڕسازی کاردەکات لەسەر ئاستی ژیان(بەزیادکردن بەجۆرکردنی و چاککردنی هەندێک کەلوپەلی خزمەتگوزاری پێشکەشدەکات بۆ کۆمەڵگە)، لە ڕێگەی کارلێکردنی ڕاستەوخۆ لەسەر شێوازی لەناوبردنی دیاردە باوەکانی کۆمەڵگە، لەلایەکی دیکەوە بازاڕسازی لەبەرچاودەگیرێت کاریگەری کۆمەڵایەتی بەدەستدەهێنێت، پێکهێنان و دیاریکردنی کەمووکوڕییەکان لەنێو کۆمەڵگە کاریگەری چینایەتی و پاڵەپەستووی خێزانی و ئاستی ڕۆشنبیری و پاڵنە باوەکان لەلای تاکەکانی کۆمەڵگە بە گشتی.(سعید، 2014، ص28-29).

2-1-1 بنەماکانی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی:(سلوى العوادلى،2011،ص21)

-بازاڕسازی کۆمەڵایەتی بایەخ و گرنگی بە کێشەو بیروڕای کۆمەڵایەتی دەدات، لەکاتێکدا هەرکەسێک دەسەڵاتدارە یان پێگەیەکی هەیە لەناو کۆمەڵگە ڕێگەپێدراوە ڕەفتاری تاک بگۆڕێت بۆ بەرژەوەندی گشتی کۆمەڵگە. لەم سۆنگەیەوە دەکرێت بڵێین:

أ-بەرنامەی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی داڕێژراوە بۆ کاریگەری دانان لەسەر ڕەفتاری مرۆڤایەتی لەبوارێکی فراوان لە کۆمەڵگە.

ب-پێوەری ماددی نابێتە مەرج بۆ سەرکەوتنی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی.

ج-هەڵمەتەکانی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی بە جەماوەر دەست پێدەکات و کۆتایی دێت.

د-بازاڕسازی کۆمەڵایەتی هەمان میکانیزمی بازاڕسازی بازرگانی بەکاردەهێنێ.

3-1-1 جیاوازی لەنێوان بازارسازی کۆمەڵایەتی و بازارسازیی بازرگانی:

بازارسازیی کۆمەڵایەتی: ستراتیژیەتێکی نوێیە بەپشت بەستن بە ئامرازە بازرگانیەکان لەپێناوی بلاوکردنەوە یان فرۆشتنی بیرۆکەیەک یان ڕەوشتێکی کۆمەڵایەتی تەندروست لەجیاتی فرۆشتنی کاڵایەک وەک(شیرینی و کاڵا ی دیکە).

پێوەرەکانی جیاکردنەوەی بازارسازیی کۆمەڵایەتی لە بازارسازی بازرگانی(إبراهيم،2004، ص90):-

یەکەم: بەرهەم:- ئامانج چییە لە بازارسازی بەرهەمەکە.

دووەم: ئامانجی سەرەکی لە بەرزکردنەوە یان زیادکردن.

بازارسازیی کۆمەڵایەتی لەسەر بنەمای پرۆگرامی بازارسازی بەمەبەستی ڕاستکردنەوەی بیرۆکەکان لە کۆمەڵگە.

ئامانجی سەرەکی لە بازارکردن

1-بازرگانی: ئامانجی دەستبەرکردنی داهاتی ماددی.

2-کۆمەڵایەتی: سوودوەرگرتن لە میانەی زیادکردنی پێشکەشکردنی خزمەتگوزاری و ڕەوشی کۆمەڵایەتی تەندروست

3-پێشبڕکێ: پێشبڕکێیەکە لەنێوان کۆمپانیاکان و دامەزراوەکان لەلایەن بەرهەمەکان و پێشکەشکردنی خزمەتگوزاری.

بە واتای بازارسازی بازرگانی مەبەستی سەرەکی فرۆشتنی کاڵا و قازانجی ماددییە بەڵام کۆمەڵایەتی مەعنەوییە و قازانجی ماددی نییە بەڵکو باشکردنی ڕەوشی کۆمەڵگە.

4-1-1-گرنگی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی

دروستکردنی ڕای گشتی لایەنگری کە داوا لە کۆمەڵگا بکات بە شێوەیەکی ئەرێنی بەشداری بکات بۆ چارەسەرکردنی کێشەیەک، یان کێشەیەک کە کۆمەڵگا تێیدا بەرجەستە دەبێت هەروەها کۆمەڵگا دەهەژێنێت کە دووربکەوێتەوە لە ڕەتکردنەوە و بێئاگایی و هاندانی هەمووان بۆ ڕۆڵگێڕان لە گۆڕان و گەشەکردندا.(Philip. kotler and Eduardo L. Roberto,1989,p78)

گرنگی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی لە توانایەوە سەرچاوەی دەگرێت بۆ:

یەکەم: ئەو کێشانەی بازارسازی دیاری بکەن کەڕووبەڕووی بەڕێوەبردنی ڕێکخراوەکە دەبنەوە بەشێوەیەکی زانستی بەشێوەیەکی ورد و ڕێکوپێک بۆ یارمەتیدان بۆ ئامادەکردن بۆ ڕووبەڕووبونەوەیان و ئاراستەکردنیان لەکاتی خۆیدا.

دووەم: تێگەیشتن لەسروشت و دینامیکی بازاڕ و زانینی هێزە سەرەکییەکانی کاریگەری لەسەری، ئەمەش یارمەتیدەر دەبێت بۆ تێگەیشتنی بازاڕ بەگۆڕانکارییەکانی و توانای دیاریکردنی شێوازی هەڵسوکەوتی گونجاو بۆ وەڵامدانەوەی جووڵەی ئەو گۆڕاوانە و کارلێککردن و مامەڵەکردنیان لەگەڵ دەکات.

سێیەم: بەردەوامی ئەو زانیاریانەی کە لەلایەن توێژینەوەی بەبازاڕکردنەوە بۆ بڕیاردەری بازاڕسازی دابینکراون، توانای ئاشکراکردنی هەلی بازاڕی نوێ بۆ ڕێکخراوەکە دەدات، وە توانای کردنەوەی ناوچەکانی وەبەرهێنان دەداتەوە لەگەڵ گەرانەوەی پاداشتدا، چونکە توێژینەوەی بازاڕسازی پێویستی بەکارهێنەری بەردەوام هەیە.(معلا،2006، ط3 2006م ، ص19 – 20).

5-1-1 پێودانگی بنەڕەتی بۆ سەرکەوتنی هەڵمەتەکانی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی:

زۆرێک لە دامەزراوە گشتیی و تایبەتەکان تێبینی ئەوەیان کردووە, هەندێک پێودانگی بنەڕەتی هەن پێویستە بۆ سەرکەوتنی هەڵمەتەکانی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی لەبەرچاو بگیرێن، لەوانە:(Andreasen,A,1995,p7)

أ. دروستکردنی پەیوەندی ڕاستەوخۆ لەگەڵ زۆربەی ئەو تاک و کۆمەڵانەی ئامانجی هەڵمەتەکانی بازاڕسازی کۆمەڵایەتین.

ب. دابەشکردنی کۆمەڵگە و بازاڕی گشتیی بە ئامانجگیراو بۆ چەند بەشێکی سنووردار و لەبەرچاوگرتنی خەسڵەت و تایبەتمەندی دەروونی و دیمۆگرافی و هەریەک

لەو بەشانە. بۆ ئەوەی بزانرێت بە چ شێوازێک بدوێندرێن و ڕەچاوی زمان و سرووشتیان بکرێت.

ج. هەڵبژاردنی سەرکردەکانی را، کە دەگونجێن بۆ گواستنەوەی پەیامی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی. دەستنیشانکردنی ئەستێرەکان کە مەرجی راستگۆیی و ڕێز و متمانەیان لای خەڵک هەبێت.

د. چوونە لای تاک و خێزان و کۆمەڵەکان لە بری ئەوەی ئەوان بانگ بکرێن، چونکە زۆر پێویستە پەیوەندیکردن بەو لایەنانەی بە ئامانج گیراون راستەوخۆ بێت.

هەروەها پێویستە جەخت لەسەر ئەوە بکرێتەوە کە ئەوانەی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی دەکەن، تێچووی هەوڵەکانی بە بازاڕکردنەکەیان یەکسان بێت بەو سوودانەی چاوەڕێ دەکرێت بەدەست دێن. هەربۆیە وا پەسندە کارەکە بە جۆرێک بێت تێچووی کەم بێت.(القيشاوي،1997،ص56)

بەشی سێیەم: لایەنی شیکاری

خستنەڕووی زانیارییەکانی ئێو چاوپێکەوتن و شیکردنەوەی خشتەکان و گرێمانەی توێژینەوە و دەرئەنجامەکان و پێشنیار و راسپاردەکانی توێژینەوە.

خستنەڕووی زانیارییەکانی ئێو چاوپێکەوتن و شیکردنەوەی خشتەکان:

خشتەی(1)

دابەشبوونی دامەزراوە و ڕێکخراوەکانی ژنان بەگوێرەی سنووری کارکردنیان

ژ	ناوی دامەزراوەو ڕێکخراو	سنووری کارکردن			
		پارێزگا	هەرێم	عیراق	نێودەوڵەتی
1	ئەنجوومەنی باڵای کاروباری خانمان و گەشەپێدان	1	1		
2	بەرێوەبەرایەتی بەرەنگاربوونەوەی توندوتیژی دژ بە ئافرەتان و خێزان	1	1		
3	یەکێتی ئافرەتانی کوردستان	1	1	1	
4	یەکێتی ژنانی کوردستان	1	1	1	
5	ڕێکخراوی ئاسوودە	1	1	1	
6	ڕێکخراوی راسان	1	1	1	
7	ڕێکخراوی خەڵک بۆ گەشەپێدان	1	1	1	
8	ڕێکخراوی ڤایۆلێت	1			
9	ڕێکخراوی هاریکاریی یاسایی	1	1		
10	ئەکادیمیای ژنان بۆ سەرکردایەتیکردن	1	1	1	
11	ڕێکخراوی خوشکانی ئیسلامی کوردستان	1	1	1	
12	ڕێکخراوی ئێمە بۆ گەشەپێدانی مرۆیی	1	1		
13	فێمێنزمی ڕۆشنگەری	1	1		
	کۆی گشتی	13	12	7	0
	ڕێژەی سەدی	10% 0	92% 3.	5.% 3.8	%0

بەگوێرەی داتاکانی خشتەی ژمارە(1) بۆمان ڕووندەبێتەوە، زۆربەی دامەزراوەو ڕێکخراوەکانی ژنان لەسەر ئاستی چەند پارێزگایەک کاردەکەن، بە ڕێژەی (100%)، بەشێکیان لەسەرئاستی هەرێمی کاردەکەن بەرێژەی (92.3%)، لەسەرئاستی عیراق بە پلەی سێیەم دێت بەرێژەی (53.8%)ە، دوایین ئامارێش کە توێژەر لە فەرمانگەی ڕێکخراوە ناحکومیەکانی هەرێمی کوردستان وەریگرتووە، لە هەرێمی کوردستان (231) ڕێکخراوی تایبەت بە ژن تۆمارکراوە، بەشێک لەو ڕێکخراوانە تەنها پاشگری ژن و جێندەریان بەکارهێناوە و چەمکی دیکە شیان لەگەڵ ناوی ڕێکخراوەکە لەکاتی تۆمارکردنەکە بەکارهێناوە، سەرەرای ئەو ژمارەیە، ئەو ڕێکخراوانەی کاران لەبواری کارکردن و بایەخدان بە پرسی جێندەر ژمارەکەیان زۆر کەمە، بەشێکی پەیوەندی بە تێنەگەشتن و نەبوونی مەعریفەیە لە بواری جێندەر، بەشەکەی دیکەی پەیوەندی بە ئاراستەی سیاسەتی کارکردنی دامەزراوە و ڕێکخراوەکە هەیە، بەهۆی پاڵپشتی دارایی سەرچاوەکەیان پلان و ستراتیژی کارکردنیان بۆ دادەرێژرێت، سیاسەتی کارکردنیان ڕوون نیە.

خشتەی (2)

ڕێژەی کارکردنی میدیاکاری بەئەزموون و دەرچووی بەشی راگەیاندن لە بەشی راگەیاندنی دامەزراوە و ڕێکخراوەکانی ژنان

ژ		ڕەگەز		پسپۆڕی راگەیاندن	
1	ئەنجوومەنی باڵای کاروباری خانمان و گەشەپێدان	1	1	1	
2	بەرێوەبەرایەتی بەرەنگاربوونەوەی توندوتیژی دژ بە ئافرەتان و خێزان	1			
3	یەکێتی ئافرەتانی کوردستان		1	1	
4	یەکێتی ژنانی کوردستان		1		

5	ڕێکخراوی ئاسوودە		1		
6	ڕێکخراوی ڕاسان	1			
7	ڕێکخراوی خەڵک بۆ گەشەپێدان		1		
8	ڕێکخراوی ڤایۆلێت		1	1	
9	ڕێکخراوی هاریکاریی یاسایی		1		
10	ئەکادیمیای ژنان بۆ سەرکردایەتیکردن		1		
11	ڕێکخراوی خوشکانی ئیسلامی کوردستان		1	1	
12	ڕێکخراوی ئێمە بۆ گەشەپێدانی مرۆیی		1	1	
13	فێمێنزمی ڕۆشنگەری	1		1	
	کۆی گشتی	3	10	6	7
	ڕێژەی سەدی	2% 3.0 7	7% 6.9 3	% 46 1. 6	3.84%

خشتەی (3)

جۆری بڵاوکردنەوەی ڕیکلامە کۆمەڵایەتیەکان لەبارەی پرسی جێندەر

ژ	ناوی دامەزراوە و ڕێکخراو	یەکسانی جێندەر	جوڵانەوەی فێمێنیزم	هۆشیاری یاسایی	ژن لەناوەندی بڕیار
1	ئەنجوومەنی باڵای کاروباری خانمان و گەشەپێدان	1		1	1
2	بەڕێوەبەرایەتی بەرەنگاربوونەوەی توندوتیژی دژ بە ئافرەتان و خێزان	1		1	
3	یەکێتی ئافرەتانی کوردستان	1	1	1	
4	یەکێتی ژنانی کوردستان	1	1	1	1
5	ڕێکخراوی ئاسوودە	1	1	1	1
6	ڕێکخراوی ڕاسان	1	1	1	
7	ڕێکخراوی خەڵک بۆ گەشەپێدان	1	1	1	1
8	ڕێکخراوی ڤایۆلێت	1	1		
9	ڕێکخراوی هاریکاریی یاسایی	1	1	1	1
10	ئەکادیمیای ژنان بۆ سەرکردایەتیکردن	1	1	1	1
11	ڕێکخراوی خوشکانی ئیسلامی کوردستان	1		1	
12	ڕێکخراوی ئێمە بۆ گەشەپێدانی مرۆیی	1	1	1	1
13	فێمێنزمی ڕۆشنگەری	1	1		1
	کۆی گشتی	13	10	11	8
	ڕێژەی سەدی	100%	76.9%	84.6%	61.5%

بەگوێرەی داتاکانی خشتەی ژمارە(2) بۆمان ڕووندەبێتەوە ڕێژەی کارکردنی مید
بەئەزموون و دەرچووی بەشی ڕاگەیاندن لە بەشی ڕاگەیاندنی دامەزراوە و ڕێک
ژنان، (46.16%)،بەرپرس یاخود بەرپرسی بەشی ڕاگەیاندن و پەیوەندیە
دامەزراوەو ڕێکخراوەکانی ژن و بواری جێندەری شارەزایی و پسپۆڕی بواری
کەمتر لە نیوەیە، کە ئەمە بۆ خۆی دەرخەری ئەوەیە کە ئەو کەسانەی لەو ب
کاردەکەن شارەزایی و ئاشنایان بە ڕێگە و شێوازی تازە و بواری میدیا نیی
وەک پێویست کاریان لەسەر بازاڕسازی کۆمەڵایەتی بۆ پرسی جێندەر نەک
بەشێوەیەکی تەقلیدی کاریان کردووە، سەرەرای ئەوەی ساڵانە ژمارەیەکی
کچان و کوڕان لە بەشەکانی ڕاگەیاندن خوێندن تەواودەکەن، هەلی کاریان نییە
هەروەها ڕێژەی کارکردن بەگوێرەی ڕەگەز، دەردەکەوێت ڕێژەی کارکردنی ڕ
مێ بەرزترە لە نێر ڕێژەکە 76.9% لە بەرامبەر ئەو ڕێژەیە بۆ ڕەگەزی نێر
23% لە ڕەگەزی نێرن، هۆکارەکەش بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە کە ڕەگەزی مێ ز
بواری ژن و ڕێکخراوە و دامەزراوەکانی ژنان کاردەکەن، پیاوان کەمتر ڕوو
ڕێکخراوەکانی ژنان بەهۆی تێڕوانینی کۆمەڵگە، بەشێکیشی- پەیوەندی بە ش
کارکردنەوە هەیە.

بەگوێرەی داتاکانی خشـــتەی(3) بۆمـان ڕوونـدەبێتەوە بوارەکانی بڵاوکردنەوەی ڕیکلامە کۆمەڵایەتیەکان لەبارەی پرسی جێنـدەر ، ڕێژەیەکی زۆر جۆری ڕیکلامە کۆمەڵایەتیەکان یەکسـانی جێندەرییە بەرێژەی 100%، پاشـان هۆشـیاری یاسـایی بەرێژەی (84.6%)، دواتر بابەتی جوڵانەوەی فێمێنزم لە کوردســـتــان بەرێژەی (76.9%)، ژن لەناوەنـدی بڕیار بەرێژەی (61.5%)، هەڵمەتی بازارســـــازی کۆمەڵایەتی دامەزراوە و ڕێکخراوەکان زیاتر لەم چەند تەوەرەیە، ئەگەرچی زۆرکاتیش لەگەڵ بۆنە و یادە جیهـانیەکان بابەتەکان گۆڕانکارییـان بەســەرداهـاتووە، بەڵام بەردەوامیان نەبووە.

خشتەی (4)

سەرچاوەی مرۆیی بەرهەمێنانی ڕیکلامی کۆمەڵایەتی

ژ	ناوی دامەزراوە و ڕێکخراو	بەرهەمی ڕێکخراو	کادیری بیانی	هەردووکیان
1	ئەنجـــوومەنی باڵای کاروباری خـانـمـان و گەشەپێدان		1	
2	بەرێــــــــــوەبەرایەتی بەرەنـگـاربـوونەوەی تـوونـدوتـیژی دژ بە ئافرەتان و خێزان			1
3	یەکـێـتی ئـافـرەتانی کوردستان	1		
4	یەکـــێـــتی ژنانی کوردستان	1		
5	ڕێکخراوی ئاسوودە			1
6	ڕێکخراوی ڕاسان			1
7	ڕێکخراوی خەڵک بۆ گەشەپێدان			1
8	ڕێکخراوی ڤایۆلێت		1	
9	ڕێکخراوی هاریکاریی یاسایی			1
10	ئەکادیمیـای ژنان بۆ سەرکردایەتیکردن			1
11	ڕێکخراوی خوشکانی ئیسلامی کوردستان	1		
12	ڕێکخراوی ئێمە بۆ گەشەپێدانی مرۆیی			1
13	فێمێنزمی ڕۆشنگەری	1		
	کۆی گشتی	4	2	7
	ڕێژەی سەدی	30.7%	15.3%	53.8%

بەگوێرەی داتاکانی خشـــتەی (4) بۆمان ڕووندەبێتەوە، دامەزراوە و ڕێکخراوەکان کادیری پێویســـتیان بۆ بەرهەمهێنانی ڕیکلامە کۆمەڵایەتیەکان نییە زیاتر پشـــتیان بە کادیری دەرەوە و ناوەوەی دامەزراوە و ڕێکخراوەکان بەستووە، بەرێژەی (53.8%) ئەمەش کاریگەری هەیە لەســـەر ناوەڕۆک و پەیامی ڕێکخراو و دامەزراوە یان پرســـەکە، چونکە کادیری دەرەوەی دامەزراوە و ڕێکخراوەکە زیاتر بیرۆکە و بۆچوونی خۆی بەکاردەهێنێت ڕەنگە بیســـەپێنێت، ئەمەش کاریگەری دەکاتە پەیامی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی، ئامانجی سەرەکی نەپێکێت، ڕێژەی پشت بەستن بە کادیری ناوخۆی دامەزراوەکە(30.7%)ە. کادیری بیانی(15.3%)ە.

خشتەی(5)

جۆرەکانی ریکلامی کۆمەڵایەتی دامەزراوە و رێکخراوەکانی ژنان بۆ پرسی جێندەر

ژ	ناوی دامەزراوە و رێکخراو	برۆشەر	ریکلامی ڤیدیۆیی	دەنگ	وێنە+پۆستەر	ریکلامی سەرشەقام	رۆژنامە	ئەنیمەیشن	سۆشیال میدیا	پەرتووک
1	ئەنجوومەنی باڵای کاروباری خانمان و گەشەپێدان	25	22	0	31	12	0	0	1	8
2	بەرێـــوەبەرایەتی بەرەنگاربوونەوەی توندوتیژی دژ بە ئافرەتان و خێزان	21	33	رادیــۆی یەکسانی	20	0	0	0	1	51
3	یەکێتی ئـافرەتانی کوردستان	3	11		10	5	46	0	1	
4	یەکـێـتی ژنانی کوردستان	3	12	0	3	0	863	0	1	74
5	رێــکــخــراوی ئاسوودە	1	40	1	1	1	0			
6	رێکخراوی راسان	5	10	0	134	237	265	0	1	0
7	رێــکــخــراوی خەڵــک بــۆ گەشەپێدان	56	5	65	26	0	0	0	1	0
8	رێــکــخــراوی ڤایۆلێت	12	5	0	12	0	0	0	1	0
9	رێــکــخــراوی هاریکاریی یاسایی	120	54	10	100	4	0	0	1	5
10	ئەکادیمیای ژنان بۆ سەرکردایەتیکردن	15	6	0	25	0	0	0	1	0
11	رێــکــخــراوی خــوشــــکانی ئــیســـــلامی کوردستان	20	8	0	21	0		0	1	8
12	رێکخراوی ئێمە بۆ گەشـــەپێدانی مرۆیی	134	34	0	55	0	13	0	1	21
13	فــێــمــێــنزمی رۆشنگەری	0	0	0	12	0	0	0	1	3
	کۆی گشتی	415	240	77	449	259	1186	0	13	170
	ڕێژەی سەدی	24%	13%	%4.4	%26	%15	%68.9	0%	%1	9.8%

بەگوێرەی زانیارییە بەدەستهاتووەکانی خشتەی (5) جۆری ڕیکلامی کۆمەڵایەتی دامەزراوە و ڕێکخراوەکانی ژنان بۆ پرسی جێندەر دەردەکەوێت کە ڕۆژنامە لە پلەی یەکەم دایە بەرێژەی(68%) وەک یەکێک لە ئامرازەکانی بڵاوکردنەوەی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی بەتایبەت ئەو ڕێکخراوانەی ئەزموون و مێژووی کارکردنیان زیاترە، بڵاوکردنەوە و بەدەنگەوەهاتنی ڕۆژنامە بۆ بڵاوکردنەوەی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی زیاترە، وێنە و پۆستەر پلەی دووەم دێت بەرێژەی (26%)، پاشان بڕۆشەر لە پلەی سێیەم بەرێژەی (24%) ، پاشان ڕیکلامی سەرشەقام بەرێژەی (15%) لە پلەی چوارەم دێت، دواتر ڕیکلامی ڤیدیۆیی بەرێژەی(13%)، کە بەشێکیان لەسەر لاپەڕەی کۆمەڵایەتی سۆشیال میدیا بەتایبەت فەیسبووک بڵاوکراونەتەوە، بڵاوکردنەوەی کتێب و پەرتووک لەبارەی پرسی جێندەر بەرێژەی(9%)ە، بازاڕسازی کۆمەڵایەتی بەشێوەی دەنگ بەرێژەی(4.4%)، ئەنیمەیشن هیچ گرنگیەکی ئەوتۆی پێنەدراوە و (0%)ە، هۆکاری ئەمەش بەرای توێژەران بۆ نەبوونی شارەزایی و کادیرە لە دامەزراوە و ڕێکخراوەکانی ژنان، هەستنەکردن بە گرنگی و کاریگەری ئەنیمەیشن، پێویستە ئەوەش بخەینەڕوو یەکێکی دیکە لە بەربەست و گرفتەکانی بەردەم توێژەران و بەگشتی لەبەردەم توێژینەوەکان دەستنەکەوتنی داتا و ژمارەو زانیاری وردە، بەشێکی زۆر لە دامەزراوە و ڕێکخراوەکان زۆر بەکەمی کاریان لەسەر کۆکردنەوەی زانیاری کردووە، کە ئەمەش زۆر کات کاردەکاتە سەر ئەرشیفکردن و بەربەست لەبەردەم زۆر هەنگاوی دیکە.

خشتەی(6)

بڵاوکردنەوەی ڕیکلام بەگوێرەی ئامانجی شوێن

ژ	ناوی دامەزراوە و ڕێکخراو	ناوشار	دەرەوەی شار	هەردووکیان
1	ئەنجوومەنی باڵای کاروباری خانمان و گەشەپێدان			1
2	بەڕێوەبەرایەتی بەرەنگاربوونەوەی توندوتیژی دژ بە ئافرەتان و خێزان			1
3	یەکێتی ئافرەتانی کوردستان	1		1
4	یەکێتی ژنانی کوردستان			1
5	ڕێکخراوی ئاسوودە	1		1
6	ڕێکخراوی ڕاسان	1		
7	ڕێکخراوی خەڵک بۆ گەشەپێدان	1		
8	ڕێکخراوی ڤایۆلێت	1		
9	ڕێکخراوی هاریکاریی یاسایی	1		
10	ئەکادیمیای ژنان بۆ سەرکردایەتیکردن	1		
11	ڕێکخراوی خوشکانی ئیسلامی کوردستان			1
12	ڕێکخراوی ئێمە بۆ گەشەپێدانی مرۆیی	1		
13	فێمێنزمی ڕۆشنگەری	1		
	کۆی گشتی	8	0	5
	ڕێژەی سەدی	61.5%	0%	38.4%

بەگوێرەی داتاکانی خشتەی (6) بۆمان ڕووندەبێتەوە، بەشێکی زۆر لە دامەزراوە و ڕێکخراوەکان ڕیکلامە کۆمەڵایەتیەکانیان لە سەنتەری شارە گەورەکان بڵاوکردۆتەوە بەرێژەی (61.5%) ئەگەرچی لە ئێستا سۆشیال میدیا کار ئاسانی کردووە بۆ بەزاندنی سنوورەکان، بەڵام جۆرەکانی کەمپەین و هەڵمەتە مەیدانی و چالاکی و بۆنەکان تەنها خەڵکی سەنتەری شارەکان لێی سوودمەندن. ڕیکلامە کۆمەڵایەتیەکان لە دەرەوەی سەنتەری شارە گەورەکان 38% ە، ڕێژەکە کەمترە لە نیوە، ئەویش کاریگەری دەکاتە سەر جەماوەر و بێبەشبوونی لە خزمەتگوزاری بازاڕسازی کۆمەڵایەتی لەبارەی پرسی جێندەر.

توێژەر بە بەکارهێنانی ئامرازی سەرەنجدان، لە سەردانی مەیدانی وەرگرتنی سێ قەزای وەک سۆران، شێخان، کەلار، دەردەکەوێت کە زۆر بەکەمی جۆرەکانی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی دەگات بە جەماوەری ئەو قەزایانە کەلە سەنتەری شارەکانەوە دوورن، تەنها لە پلاتفۆرمی سۆشیال میدیا و کەناڵەکانەوە سوودمەندن.

-تەوەری سێیەم: چاوپێکەوتنی پسپۆرو شارەزایانی بواری میدیا لەبارەی ڕۆڵی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی

بەمەبەستی دەرخستنی ڕۆڵی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی سەبارەت بایەخدان بە پرسی جێندەر، توێژەر چەند چاوپێکەوتنێکی قووڵی لەگەڵ دەستەبژێرێک ئەنجامداوە، دەستنیشانکردنی ئەوانەی چاوپێکەوتنیان لەگەڵ کراوە لەسەر بنەمای پسپۆری و گرنگیدانیانە لەبابەتی ڕیکلامی کۆمەڵایەتی و بابەتی جێندەر، چاوپێکەوتنەکە (5)پرسیاری کراوەی لەخۆگرتبوو، مەبەست لە ئاراستەکردنی پرسیارەکانیش کۆکردنەوەی زانیاری بوو سەبارەت بەوەی ئایا ڕاگەیاندنی ڕێکخراو و دامەزراوەکانی ژنان تا چەندە گرنگیان داوە بە پرسی جێندەر، هەروەها بۆچی هێشتا تێگەیشتن بەرامبەر بە چەمکی جێندەر و بایەخ و گەشەپێدانی جێندەر لە ئاستی پێویستدا نییە، چی بکەین بۆ گەشەپێدانی جێندەر لە کوردستان، پاشان ڕۆڵی ڕێکخراوەکان و دامەزراوەکانی تایبەت بە ژن چۆن دەبینی لە گەشەپێدان و بایەخدان بە جێندەر لە

ڕێگەی بازاڕســازی کۆمەڵایەتی، هەروەها دامەزراوە و ڕێکخراوەکان پشــت بە چی بەستن بۆ گەشەپێدان و بایەخدان بە جێندەر؟

پــاش وەرگرتنی ئــامــاری کاروچــالاکی و ڕیکلامە کۆمەڵایەتییەکانی ڕێکخراوو دامەزراوەکانی ژنان لە هەرێمی کوردســتاندا و ڕاوســەرنجی پســپۆران ســەبارەت بەو چالاکی و هەڵمەتی بازاڕســـــازییانەی ئەنجامیانداوە لە ڕێگەی چاوپێکەوتنی قووڵەوە، توێژەر بەم ئەنجامانەی خوارەوە گەیشت:

کاریگەری و بایەخی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی لە گەشەپێدانی جێندەر:

پێشــتبەســتنی دامەزراوە و ڕێکخراوەکانی بواری ژن، بە بازارســازی کۆمەڵایەتی بۆ گەشەپێدانی جێندەر و بایەخدان بەو پرسە، جیاوازە، زیاد لە چەند هۆکارێک هەیە، لەوانە نەبوونی کادیری پســپۆڕ و بەشــێکنیش پەیوەندی بە نەبوونی ســتراتیژی نوێ هەیە بۆ بەرەوپێشـــبردنی دۆزی ژن، دامەزراوە و ڕێکخراوەکان بەشــێوەیەکی کلاســیک کاردەکەن، بەشــێکیشــیان کاریان لەســەر ڕێگەی تازە وەک بازاڕســازی کۆمەڵایەتی کردووە بۆ گەشەپێدانی جێندەر.

ئەگەرێتو بازاڕســازی کۆمەڵایەتی ڕەگەزە ســەرەکیەکانی تێدابێت و ڕەهەند و ئاســتە جیاوازەکانی تێدا جیابکرێتەوە، ئەو پەیامەی کە تێدا بەکاردەهێنرێت کاریگەر بێت دەتوانێت ئامانجی خۆی بپێکێت، وە بیر لە میکانیزمی ســـەرکەوتوو و پێشـــکەوتوو بکرێتەوە بۆ ســـەرخســـتنی پرۆســـەکە، کە هەمان قۆناخی پەیوەندیکردنە:(پەیام، نێرەر،کەناڵ، وەرگر،زانیاری گەڕاوە)، ئەوا بێگومان بازاڕسازی کۆمەڵایەتی کاریگەری خۆی دەبێت لەســەر گەشــەپێدانی جێندەر، ئەگەرچی کاری زۆر لەســەر ئەو بابەتە کراوە ،بەڵام ڕەچاوی ڕەهەندەکانی بازاڕسازی نەکراوە، زۆر بە وردی تاوتوێی نەکراوە، تێچوو و کاتی زۆری بردووە بەڵام بەشـــێوەیەکی ورد و زانســـتی و پیشـــەییانە ئامادەنەکراوە، بۆیە کاریگەری ئەوتۆشی لەسەر جەماوەر دروستنەکردووە.

پێویســتە بەر لە دەســتپێکردنی هەڵمەت و دروســتکردنی ڕیکلامە کۆمەڵایەتیەکان لە بازاڕســـازی کۆمەڵایەتی، بەرنامەڕێژی و پلان دابنێین، ڕەچاوی شـــوێن و کات و وەرگر بکەین زۆر بە وردی، بپرســـین ئەو ڕیکلامە بۆ وەرگرانی چ ئاســـتە و لەکوێ بڵاودەکرێتەوە؟ بۆ کێیە؟ وەرگرەکان ئاســـتی هۆشـــیاری و خوێندەوارییان چۆنە. (د.هێرش ڕسول)

ڕیکلامی کۆمەڵایەتی کاریگەری لەسەر هەموو بوارەکانی کۆمەڵگا هەیە، چونکە هەمان تەکنیکەکانی قەناعەتپێکردنی ژانرەکانی میـدیای دیکە بەکار دەهێنێ"، لە بواری جێندەر، چەند بوارێکی لاوەکی بوونیان هەیە و پێویســـتیان بە ڕیکلامی کۆمەڵایەتیە وەکو پەیوەندی جێندەری Gender Relations و یەکســانی جێندەری Gender Equalityو ئەعرافی جێندەری Gender norms و بۆشایی جێندەری Gender gap.بۆ نموونە لە یەکســانی جێندەری کێشــەیەکی قوڵ هەیە لە زۆرێک لە وڵاتەکان. بۆ دروســـتکرنی یەکســـانی جێندەری زۆرێک لە میدیاکان لەو وڵاتانە ڕیکلامی کۆمەڵایەتی بڵاو دەکەنەوە. لە بواری پەیوەنـدی جێنـدەریش بەهەمـانشـــێوە، بۆ دروستکرنی پەیوەندیەکی تەندروست میدیاکان ساڵانە کۆمەڵێک ڕیکلامی کۆمەڵایەتی بڵاو دەکەنەوە.(د. حەبیب کەرکوکی)

بازاڕســازی کۆمەڵایەتی کە یەکێکە لەو پرۆســە گرنگانەی کە پشــت دەبەســتت بە پرەنسیـــب تەکنیکەکانی پەیوەندیکردن و کاریگەرییان هەیە بەســـەر بەها و ڕەفتار، دروســتکردنی کاریگەری ڕاســتەوخۆ بەســەر جەماوەر، لە ڕوانگەی جیاوازییەوە، کەمپەینەکان بۆ گۆڕینی ڕەفتاری تاک بە ئاراســتەی چاکەی گشـــتی جۆرێکە لە بازاڕســازی کۆمەڵایەتی، دەبێتەهۆی گۆڕانکاری لەســەر ڕەفتار و بیرکردنەوەی تاک، بازاڕســـــازی کۆمەڵایەتی میتودێکە کار لەســــەر گۆڕانکاری بیرکردنەوە و ڕەفتار و هەڵسووکەوتی تاکەکان دەکات بۆ باشە، بەرژەوەندی گشتی، بازاڕسازی کۆمەڵایەتی لە ماوەی سی ســــاڵی ڕابردوو، لە پێناو چاکەی گشـــتی بووە، کاریگەری هەبووە، چونکە دواجار بازاڕســــازی کۆمەڵایەتی بەشـــێوەیەکی پلان بۆداڕێژراو کاردەکات بەهەنگاوی جیاواز کاردەکات بۆ گۆڕینی ڕەفتار و بیرکردنەوەی بەشـێوەیەکی گشـتی، کاریگەری دەبێت لەسەر سیاسەت و ستراتیژی جیاواز.(د.ئاراز ڕەمەزان ئەحمەد).

-ڕیکلامی کۆمەڵایەتیی کە ڕێبازێکە پەنای پێدەبەســـترێت بە ئامانجی گۆڕینی یان هێشـــتنەوەی هەندێ هەڵســـەوکەوت و نەریت و ڕەفتاری خەڵك بۆ بەرژەوەندیی گشـــتیی و تاك، گرنگە بۆ بابەتی جێندەر لەناو کۆمەڵگەدا، بەتایبەتی لەناو کۆمەڵگەی کوردیـدا. ڕیکلامی کۆمەڵایەتیی، پرۆســــەیەکی پلان بۆ داڕێژراوی درێژخـایەنەو ســـەرجەم ڕێگەو شـــێوازەکانی ڕیکلامکردن و بازاڕســـازیی لەخۆدەگرێت بەئامانجی گۆڕانکاریی کۆمەڵایەتی و باشـــترکردنی ژیانی خەڵك و ئەو ژینگە کۆمەڵایەتیەی تێیدا دەژین و هەروەها بەرزکردنەوەی کوالیتیی ژیانمان. ئەو ڕیکلامانەی کەدەکرێن، بەتایبەتی لەڕێگەی کەناڵەکانی ڕاگەیاندنەوە، هەوڵێکن بۆ کاریگەریی دروســـتکردن لەســـەر هەردوو جێندەر بەمەبەســـتی گۆڕینی بیرکردنەوەو ڕەفتارو بیروباوەڕە باوەکان کەببێتە مایەی خزمەتکردن و گەشـــەپێدانی جێندەری ڕەگەزی مێینە، بۆئەوەی پێگەو ڕۆڵی شایستەی خۆیان لەناو کۆمەڵگەدا بەدەستبهێنن و مافەکانیشیان یەکسان بێت لەگەڵ جێندەری بەرامبەر.(د.کاروان عەلی قادر).

بەڕای من بازاڕسازی کۆمەڵایەتی بۆ بایەخدان بە پرسی جێندەر بە پێی ئەو نموونانەی کە سەیرمکردووە لەنێو پلاتفۆرمەکانی سۆشیال میدیا ، بایەخدان هەیە، ناتوانین بڵێین نییە، بەڵام ئەوەی جێی سـەرەنجە لەرووی بڵاوکردنەوە زۆر سـنووردارە، لەڕووی تەکنیـک و جێبەجێکردنیەوە زۆر گونجـاو نییە بۆ کۆمەڵگە فراوانەکەی ئێمە، ڕەنگە گونجاو بێت بۆ دەســـتبەژێرێک بۆ ڕۆشـــنبیر و گەنجان، بەڵام بۆ ژن و کچانی دەرەوەی شـارە گەورەکان، ئەوانەی لەنێو گوند و ئەو شـوێنانەی دەسـەڵاتی خێڵ و عەشـیرەت هێشـتا باڵایە ناگات بەمشـێوەیە کە چاوەڕێی بکەین ، لەو بڕوایەدا نیم کاریگەری هەبێت ، ئەگەرچی ڕەنج و ماندووبوونی زۆر لەگەڵ دراوە و دڵسـۆزانە کاری لەسەر کراوە، بەڵام نەیتوانیوە ئامانجی خۆی بپێکیت.(د.بەهات حەسیب).

ئەگەر باس لە بایەخی بازاڕســـــازی کۆمەڵایەتی بۆ گەشـــە پێدانی جێندەری بکەین پێویســـت دەکات بگەڕێنەوە بۆ قۆناغی پێش بازاڕســـازە کۆمەڵایەتی و دوایی قۆناغی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی ئایا ڕۆڵی هەبووە لە دروستکردنی ڕای گشتی پشتگیریکەر کە داوا لە کۆمەڵگا بکات بە شێوەیەکی ئەرێنی بەشداری بکات بۆ گەشەپێدانی چێندەر. بەگشـتی بازاڕسـازی کۆمەڵایەتی بایەخی هەبووە بەڵام ڕەنگە لە ئاسـت پێویسـت دا نەبێت.(د .ظاهر حمدامین صابر).

پرسی جێندەر بەگوێرەی پێویســـت گرنگی پێنەدراوە، ئەمەش کاری کردۆتە ســـەر تێگەیشتنی خەڵک سەبارەت بە چەمک و پرسی جێندەر، لەبەرئەوەی لە سەرەتاوە هاتنی ئەم چەمکە بە هەڵە پێناســەکراو و لێکدانەوەیەکی دروســتی بۆ نەکرا هاودژیەکی زۆری دروســـتکردوەو کە تائێســـتاش درێژەی کێشـــاوە. گەشـــەپێدان و کارکردن لەسەر ئەم چەمکە پێویستی بە سەرلەنوێ دارشتنەوەی بەرنامەیەکی گەشەسەندنە و دووبارە ئاشناکردنەوەی ئەم چەمکە بە کۆمەڵگە بە ئاراستەیەکی دروست و زانستیانە نە ک چەواشەکارانە.(دونیا مەردان).

چەمکی جێندەر لە ڕێگەی ڕێکخراوەکانەوە هاتۆتە نێو کۆمەڵگەی کوردســـتان، ئەو چەمکە وەک پێویست ڕوون نەکراوەتەوە، ڕاگەیاندنی ڕێکخراوەکانیش وەک پێویست کاریان لەسەر ناساندنی ئەو چەمکە نەکردووە، جێندەر لەلای تاکەکان وا دەخوێنرێتەوە

تەنها ژن لێی سوودمەند دەبن، هەندێکجار بەرهەڵستکاری دروست بووە بەهۆی ئەوەی بە ورد و زانستی کاریان لەسەر نەکردووە، وە گرنگە راگەیاندنی رێکخراوەکان کار لەسەر پرسی جێندەر بکەن، ئەوە بخەنەڕوو کە ئامانج و مەبەستی جێندەر جیاوازە، تەنها ژن تێدا سوومەند نییە.(د.ژیا عباس).

ریکلامە کۆمەڵایەتییەکان بەشێکن لە پرۆسەی ریفۆم و گۆڕانی کۆمەڵایەتی، هەموو پرۆسەیەکی گۆڕان و ریفۆرمی کۆمەڵایەتیش رووبەرووی "بەرەیەکی دژ" بەم پرۆسەیە دەبێتەوە، جا ئەگەر ئەم ئەم ریفۆرمە بۆ پێشخستنی پرۆژەی یەکسانی جێندەری بێت، ئەوا قەبارەی ئەم بەرەی دژە فروانتر دەبێ، چونکە لەبنەماوە پرۆژەی یەکسانی جێندەری پرۆژەیەکە زۆرینەی کۆمەڵگە هاوکۆك نیە لەگەڵیدا، بۆیە ئاساییە کە زۆرینەی کۆمەڵگە وەك "زۆرینەی دژ"، دەربکەوێ، بەڵام بە تێپەڕبوونی کات قەبارەی ئەم بەرەی دژە بچووك دەبێتەوە، چونکە قۆناغی بیرکردنەوەی کۆمەڵایەتی جێگیر نیەو بەردەوام لە گۆڕاندایە.(ئاری رەفیق).

لە ئەنجامی خستنەڕووی سەرەنجی پسپۆڕانی بواری راگەیاندن و جێندەر، سەبارەت بە کاریگەری بازاڕسازی کۆمەڵایەتی لە بایەخدان پرسی جێندەر، پسپۆڕان و شارەزایان هاوڕان لەسەرئەوەی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی شێوەیەکی سەرکەوتووە بۆ گەشەپێدانی جێندەر لەنێو دامەزراوە و رێکخراوەکان، ئەگەربێتوو کەسانی شارەزا و پسپۆر بەشێوەی پلان و بەرنامە بۆدارێژراو کاری بۆ بکەن، رەچاوی شوێن و کات و ئاستی هۆشیاری جەماوەر بکەن.

دووەم: رۆڵی دامەزراوە و رێکخراوەکانی ژنان لە گرنگیدان بە بازاڕسازی کۆمەلایەتی بۆ پرسی جێندەر

بازاڕسازی کۆمەڵایەتی دامەزراوە و رێکخراوەکانی بواری ژن بۆ گەشەپێدانی جێندەر وەک پێویست نیە، بەکاریدەهێن بەڵام رەچاوی رەهەندەکانی نەکراوە و لێنەکۆڵدراوەتەوە، وەک زانست و هونەر بەکارنەهێنراوە، لە چ کات و شوێن و کات و شێوازێک بڵاویدەکەنەوە، ئایا وەرگرەکان کێین، پەیامەکان یەک جۆرەو گشتین، دامەزراوە و رێکخراوەکانی ژنان، بە وردی کاریان لەو پرسە نەکردووە، تەنانەت ئەگەر مادده و تێچووی زۆر و سەرچاوەی مرۆیی بەکاریدەهێنن، بەڵام کاریگەری نیە و وەک پێویست نیە، چونکە دیراسەی وردیان بۆ وەرگرەکان نەکردووە، یەکێک لەو بابەتانەی زۆر کات رێکخراوەکانی ژن و چالاکوانن لەکاتی کارکردن رووبەرووی گرفت و کێشە دەبنەوە، ئەوەیە لەبڕی بەرەوپێشبردنی پرسەکە رووبەرووی کێشە دەبنەوە، چونکە دەستبردن بۆ هەندێ بابەتی هەستیار و بیروباوەڕی خەڵک، بە زیان دەشکێتەوە، بەدژی خۆیان و زیان تەواو دەبێت، بۆیە پێویستە پسپۆری راگەیاندن و دەروونناسی و کۆمەڵایەتی و بواری سۆسۆلۆژی لە نێو دامەزراوەکان رۆڵیان هەبێت لە داڕشتنی پەیامی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی.(د.هێرش رسول).

ئەوەی دەبینرێ لە کۆمەڵگای کوردی کێشەی زۆری جێندەری بوونی هەیە و هێشتا ریکلامی کۆمەڵایەتیەکان لەو ئاستدا نین، چونکە رێکخراەوکانی ئافرەتان و ژنان بەهەڵمەت ئەنجامی نادەن، بۆ ئەوەی ریکلامی کۆمەڵایەتییەکان کاریگەری زۆرتریان هەبێ، دەبێ بەهاوکاری بەشە پەیوەندییەکانی زانکۆکان (بەشەکانی راگەیاندن و کۆمەڵناسی بەتایبەت) هەروەها هاوکاری دەزگاکانی میدیا و سەرجەم دەزگا حکومییەکان بێت، زۆرجار کە ریکلامی کۆمەڵایەتی بڵاو دەکرێتەوە بێ ئەوەی لە چوارچێوەی هەڵمەتێکی کۆمەڵاتی بێت، کاریگەری کەمتر دەبێت، جگە لە نەبوون یان کەمبوونی هەڵمەتی کۆمەڵایەتی، ریکلامی کۆمەڵایەتی رێکخراوەکانی ئافرەتان و ژنان بەشێوەیەکی زانستی ئامادە نەکراوە. واتا بیرۆکەی رێکلامەکە لاوازە و لە ڕووی دیزاین و مۆنتاژیش بەهەمان شێوە. لە وڵاتە پێشکەوتوەکان کۆمپانیان تایبەت بوونیان هەیە بە ئامادەکرنی ریکلامی کۆمەڵایەتی. بیرۆکەی زۆر کاریگەر هەڵدەبژێرن و بەشێوەیەکی زۆر سەرنج ڕاکێش دیزان و مۆنتاژی دەکەن.(پ. ی. د. حەبیب کەرکوکی).

- بازاڕسازی و ریکلامە کۆمەڵایەتیەکانی رێکخراوەکانی ژنان لەهەرێمی کوردستان، لەئاستی پێویستدا نابینم، لەئاستێکی نزمدایە، نەك لەڕووی ژمارەو چەندییەوە، بەڵکو لەڕووی ناوەرۆکەوە. ناوەرۆکی زۆربەی پەیامەکانی بازاڕسازیی لای ئەو رێکخراوانە لاوازەو نەیانتوانیوە مافی پرسی جێندەر کە بابەتێکی گرنگە، بدەن. ئەوەی تێبینیدەکرێت، بەشێکی بەرچاوی زۆربەی ئەو ریکلام و بازاڕسازییە کۆمەڵایەتیانەی لەلایەن ئەو رێکخراوو دامەزراوانەوە دەکرێن، لەبری ئەوەی لەبەرژەوەندی و خزمەتی جێندەر بن، بۆ بەرژەوەندیی تایبەت و خزمەتکردنی ئامانجی تایبەتیی کەسانێك یان چەند گرووپێکی دیاریکراو، یاخود بەئامانجی سیاسیی دەکرێن.(د.کاروان عەلی قادر).

من ئەوەی سەرەنجمداوە ئەو پۆست و بروشەر و کورتە فیلم و ریکلامانەی کراون، بۆ ئەوەی بزانم کاردانەوەی خەڵک و سەرەنجیان چییە ئەڕۆم سەیری کۆمێنتەکان دەکەم، دەنگدانەوە و فیدباک چییە، با بزانم سەرەنجی خەڵک دەکەم، بەشێکی هەرە زۆری کۆمێنتەکان، دژبەرن و لە ژێر کاریگەری ئاینی و کلتووری کۆمەڵایەتی بووە، زۆر رەشبینیانەیە.

پێوستە تۆ وەک دەزگایەک کە خاوەنی پەیامێکی دیاریکراوی ، بڵاوکۆدنەوە کۆتایی کارەکەت نییە، کاری تۆ تەنها بڵاوکردنەوە نییە، چونکە هەر پەیامێک لە پەیامدەرێک دەڕوات بۆ وەرگر لە بارودۆخێکی دیارکراو ، زانیاری گەڕاوەش گرنگە، پەیامەکەت بۆ ئەوە نیە تۆ تەنها سەیری بکەیت.

ئەوەی من تێبینم کرد لە ریکلامە کۆمەڵایەتیەکان کە بڵاوکراونەتەوە تەنها چەند کەسێکی دیاریکراو بینوویەتی، رێژەیەکی ئێجگار کەمی کارلێکی کردووە، هاوکات کۆمێنتە خراپەکان زۆر زیاترە ، تۆمەتباری دامەزراوەکەی کراوە، ئامانجەکەی بەتاڵکراوەتەوە، پێویستە بپرسین خاوەنی پەیامەکە بەدواداچوون دەکات بۆ گەیشتنی پەیامەکە؟ دەپرسێ بۆچی پەیامەکە نەگەشتووە، پەیامە لەبڕی ئەوەی لەبەرژەوەندی بێت سەیر دەکەیت کۆمێنتی دژ زۆرە، پێویستە لێکۆڵینەوەی لەسەر بکرێت، ئەگەر فیدباک وەرنەگریت، ئەم دژەبەرییە شکست بە هەموو پرۆژەکە دەهێنێت.(د.بەهات حەسیب).

هەر دامەزراوەیەک یان رێکخراوێک ئەگەر لەسەر بنەمایەکی دادوەرانە بەرنامەو پرۆگرامی خۆی دابرێژێت بێ جیاکاری کردن و بتوانێت هاوسەنگیەک لەسەر بنەمای کواڵیتی فەراهەم بکات ئەکرێت هەنگاوی یەکەمی ئەو هەوڵەی گەشەپێدان بێت. (دونیا مەردان)

پێویستە بازاڕسازی کۆمەڵایەتی پەیامی جیاواز هەبێت ناکرێت یەک پەیام بەیەک جۆر،سروشت، ئاڕاستەی جەماوەر بکەیت بەگشتی، بەر لە دەستپێکردنی هەڵمەتەکان پێویستە لەوە بکۆڵێتەوە کە ئایا پەیامەکە بۆ کێیە، لەکۆێیە، رەچاوی ئاستی تەمەن و شوێنی ژیانی وەرگرەکانت بکەیت، ئەو پەیامەی بۆ ژنی ماڵەوەیە جیاواز بێت لەوەی ئاڕاستەی خوێندکارێکی زانکۆی دەکەیت، ئەو کەرەستەی بەکاریدەهێنیت، بۆ ئاڕاستەکردنی وەرگریش بەهەمانشێوە، دەبێت لەئاستی وەرگر بێت، پێوێستە بیر لەوە بکەیتەوە کە ئایا گرافیک بۆ چ جۆرە وەرگرێکە، کورتە فیلم ئاڕاستەی کێ دەکەیت، دراما و برۆشەر و پۆستەر بۆ کێیە و لەکوێ بڵاویدەکەیتەوە، پێویستە کەرەستەو شێوازەکان جیا بێت، تەمەن و ئاستی تێگەیشتن و وەرگر، بە

گوێرەی جیاوازی شـوێن و تەمەن و بوارەکان کەرەسـتەو شـێوازەکان گۆڕانکاری بەسەردادێت.(هێرش رسول).

لە هەرێمی کوردستان سەرەرای زیادبوونی دەزگا و دامەزراوەی ژنان، بەڵام هێشتا ژن لە ناوەندی بڕیاری میدیایی نین، راگەیاندنی دامەزراوە و رێکخراوەکانی ژن وەک پێویسـت کاریان لەسـەرپرسی جێندەر نەکردووە، ئەگەرچی چەمکی جێندەر لە رێگەی رێکخراوەکانەوە هـاتۆتە نێو کۆمەڵگەی کوردسـتـان، ئەو چەمکە وەک پێویست روون نەکراوەتەوە، راگەیاندنی رێکخراوەکانیش وەک پێویست کاریان لەسەر ناساندنی ئەو چەمکە نەکردووە، شێوازی کارکردنیان پلان و ستراتیژی نیە،بەشێوەیەک کاریان لەسـەر کردووە، جێنـدەر لەلای تاکەکان وا دەخوێنرێتەوە تەنهـا ژن لێی سوودمەند دەبن، هەندێکجار بەرهەڵستکاری دروست بووە بەهۆی ئەوەی بە ورد و زانسـتی کاریان لەسـەر نەکردووە، گرنگە راگەیاندنی رێکخراوەکان کار لەسـەر پرسی جێندەر بکەن بەشـێوەیەکی فراوان، ئەوە بخەنەڕوو کە ئامانج و مەبەسـتی جێندەر جیاوازە چەمکێکی تازەیە سـەبارەت بە هەرێمی کوردسـتان و فرەلایەنە، مانای قوڵ هەڵدەگرێت، زۆر ئەسـتەمە چەمکی جێندەر وەک خۆی تێبگەن، گرفتێکی دیکە ئەوەیە سەرچاوە بە زمانی کوردی لەبارەی جێندەر زۆر کەمە، بەشێکی زۆر ئەوانەی لەنێو میدیای رێکخراوەکانن توانست و لێهاتوویان کەمە، تێگەیشـتن وەک پێویسـت نییە، تێکەڵاوی هەیە لەبارەی خسـتنەڕووی چەمکی جێندەر، هەر کەسـە و لایەنە بەجۆرێک قسەی لەسەر دەکات، پێویستە بەشێوەیەکی ورد و زانستی کار لەسەر بازاڕسازی کۆمەڵایەتی لەبارەی پرسی جێندەر بکرێت.(د.ژیا عباس).

میـدیا و راگەیانـدن زۆر کات بۆتە هۆیەک بۆ بەلارێـدابردنی پرسی جێنـدەر، راگەیاندنەکان کاریان لەسەر کردووە بەڵام ناتەندروستە، تێڕوانێکی هەڵەیان بۆ جێندەر دروستکرد، ئەوانەی ئەو پرسەیان وروژاندووە ئاستی مەعریفیان لاوازە، کادیرەکانی میدیا وەک پێویست پاشخانی زانیارییان نییە.(شهله صالح عبدالله).

گرنگە راگەیاندنی رێکخراوەکان کار لەسـەر جێندەر بکەن بە مانا قوڵ و زانسـتیەکەی بکات، ئەو ناروونیەی هەیە لای جەماوەر کاڵی بکەنەوە. (د. ژیا عباس قادر).

کەمپەینەکانی بازاڕسازی رێکخراوەکانی ژنان، کاریگەری هەبووە، بەبەراورد بە رابردوو رێژەی کوشـتن و توو ندوتیژی دژ بە ژن کەمیکردووە و کارکردنی دامەزراەوە و رێکخراوەکان لەبواری یەکسـانی جێندەر کاریگەری هەبووە، لەسـەر ناسـاندن و یەکسانی جێندەری، چونکە بازاڕسازی ئامانجی سەرەکی دروستکردنی گۆڕانکارییە لە بیرو فیکری خەڵک، ئەگەر رووپێوییەک وەربگرین، لە سـاڵی 1991 سـەیر بکەین، ریکلامە کۆمەڵایەتیەکان بۆ بابەتی(یەکسـانی جێندەر، جێندەرە جیاوازەکان) کەلەلایەن رێکخراوەکان کاری لەسـەرکراوە، کاریگەری هەبووە، پێویسـتە ئەوەش بڵێن ئێسـتا فۆرمی نوێی ریکلامی کۆمەڵایەتی سەریهەڵداوە(سایبەر فێمینێست) بەشێوەیەکی ورد کاری لەسەر دەکرێت، لەنێو دیجیتاڵ میدیا و رادیۆ و تەلەفزیۆن کاری لەسەر دەکەن، بۆیە دەتوانین بڵێین:رێکخراوەکانی بواری ژن کاریگەری زۆریان هەبووە، تێدەگەین کە بابەتە جێندەرییەکان بەبەراورد لەگەڵ سـاڵانی رابردوو گۆڕانکاری بەسـەر هاتووە .(د.ئاراز رەمەزان ئەحمەد).

ئاسـتی ڕێکلامە کۆمەڵایەتیەکان و بازاڕسـازی کۆمەڵایەتی لە ئاسـتێکی نزم دایە، ئەویش بەهۆی ئەوەی لە سـاڵێکدا تەنها لە مانگی ئازار دەسـت دەکرێت بە هەڵمەتی ڕێکلام و بازاڕسازی کۆمەڵایەتی بۆ پرسی ژنان و ئافرەتان لە دوایی ئەم کاتانە کەمترین یاخود ئەم ڕێکلام و بازاڕسازییە کۆمەڵایەتییە هەربوونی نامێنێت، هۆکاری ئەم ئاست لاوازییە دەگەڕێتەوە بۆ نەبوونی پلانی گونجاو ڕێکارییەکانی ڕێکلامکردن و بازاڕسازی.(د .ظاهر حمدامین صابر).

زۆرێک لە رێکخراوەکان وەک پێویسـت هەماهەنگ نین سـەبارەت بە بایەخدان بە پرسی ژن و جێندەر، بەشـێکی زۆر لە رێکخراوەکان وەک پێویسـت کاریان لەسـەر بایەخدان بە پرسی جێندەر نەکردووە، بەشـێک لە هەڵسـووڕاوەکانی رێکخراوەکان ئاسـتی مەعریفیان بەرز نییە، کاری رێکخراو تەنها ئەوە نییە خۆپیشـاندان و لێدوان و بەیاننامە دەربکات، دەبێت کار لەسـەر ئەقڵی ژن و پیاو بکرێت، پێویسـتە خۆیان لە بابەتە گرنگەکە بدەن، زەمینە بڕەخسـێنین، کار بۆ پێگەیاندنی ژن بکەین، رێژەی پسـپۆری و شـارەزای زۆر بکات، ژن بەهێزتر بێت تواناکانی دەربخات، کەسـێکی بەرهەمـدار دروسـت بکات، بەداخەوە پلانی سـتراتیژی لەنێو دامەزراوە و رێکخراوەکانی ژن وەک پێویست نییە.(شەهلا ساڵح).

" فێمێنیسـتەکان لەماوەی 20سـاڵی رابردوودا تا رادەیەکی باش ئامادەییان هەبووە لە پرۆسـەی بازاڕسـازی کۆمەڵایەتییدا بۆ پرس جێندەر، باشـترین سـەرچاوەی مرۆیی ئەوان بوون لە دەسـتپێکردن و پەرەپێدانی کردەی بازاڕسـازی کۆمەڵایەتییدا".(ئاری رفیق).

پسـپۆرانی بواری راگەیاندن و جێندەر، کارکردنی رێکخراوەکانی ژنان بۆ بازارسـازی کۆمەڵایەتی لە خزمەت بەرەوپێشبردنی جێندەر، بە لاواز و بێ بەرنامە وەسفدەکەن، هاوڕان کە نەبوونی شـارەزایی و تێنگەشـتن لە بایەخ و گرنگی بازاڕسـازی کۆمەڵایەتی لە بەرەوپێشبردنی چەمکی جێندەر، هۆکاری بەشێک لەو ناڕوونی و تێنەگەشتنەیە کە زۆرکات دامەزراوە و رێکخراوەکانی بواری ژن لەکاتی کارکردنیان لەسەر پرسی جێندەر رووبەرووی شـەپۆلێکی ناڕەزایی و گوتاری رق و کینە دەبنەوە، بەشـێـک لە پسپۆرانیش رایان وایە کە بازاڕسازی کۆمەڵایەتی رێکخراوەکانی ژن و فێمێنستەکان هۆکاری بەرەوپیشـبردنی رەوشی کارکردنی ژنان و توانیویانە گۆڕانکاری سـەبارەت بە تێگەیشتن لە پرسی جێندەر دروست بکەن.

دەرئەنجام:

گرنگترین دەرئەنجامەکانی توێژینەوەکە، لەم چەند خاڵەی خوارەوە دەخەینەڕوو:

1.سـەرەرای زۆری ژمـارەی دامەزراوە و رێکـخراوەکانی بـواری ژنان، ئەو رێکخراوانەی کاران لەبواری کارکردن و بایەخدان بە پرسی جێندەر ژمارەکەیان زۆر کەمە، بەشـێکی پەیوەندی بە تێنەگەشـتن و نەبوونی مەعریفەیە لە بواری جێندەر، بەشـەکەی دیکەی پەیوەندی بە ئاڕاسـتەی سـیاسـەتی کارکردنی دامەزراوە و رێکخراوەکە هەیە، بەهۆی پاڵپشـتی دارایی سـەرچاوەکەیان پلان و سـتراتیژیی کارکردنیان بۆ دادەرێژرێت، سیاسەتی کارکردنیان روون نیە.

2.ژن و کچـان زیاتر لە دامەزراوە و رێکخراوەکانی بواری ژن کاردەکەن، پیـاوان کەمتر روودەکەنە رێکخراوەکانی ژنان بەهۆی تێڕوانینی کۆمەڵگە، بەشـێکیشی پەیوەندی بە شێوازی کارکردنەوە هەیە لەرووی کارگێڕی و سیاسەتی دامەزراوەکە.

3.دامەزراوە و رێکخراوەکانی ژنان، هەڵمەت و ریکلامی کۆمەڵایەتی و داکۆکردنیـان زیاتر لە بابەتی(یەکسـانی جێندەری، هۆشـیاری یاسـایی، جولانەوەی فێمنیزم لە کوردسـتان، ژن لەناوەندی بڕیارە)، لەکاتی بۆنە جیهانی و ناوەخۆیی و لۆکاڵیەکان گۆڕانکاری بەسەر پرس و بابەتەکان هاتووە.

4.دامەزراوە و رێکخراوەکانی ژن، بۆ بەرهەمهێنانی ریکلامە کۆمەڵایەتی و بازاڕسـازی زیاتر پشتیان بە کادیری دەرەکی بەستووە، نەیانتوانیوە وەک پێویست پشت بە توانا و لێهاتووی کادیری نێو دامەزراوە و رێکخراو ببەسـتن، ئەمەش کاری کردۆتە سـەر پەیامی سەرەکی دامەزراوە و رێکخراوەکان.

5.دامەزراوە و ڕێکخراوەکان بەرهەمە کۆمەڵایەتیەکانیان زیاتر لە سەنتەری شارە گەورەکان بڵاوکردۆتەوە، شارۆچکە و قەزا و گوند و لادێی دوور دەستەکانیان فەرامۆشکردووە.

6.شێوە و جۆری بەرهەمە کۆمەڵایەتی بۆ بازاڕسازی کۆمەڵایەتی دامەزراوە و ڕێکخراوەکانی بواری ژن، کلاسیکە، کەمتر شێواز و ئامرازی نوێ بەکارهێناوە.

-ڕاسپاردەکان

لە سۆنگەی ئەو دەرئەنجامانەی توێژەران پێگەیشتوون، ئەو پێشنیارو ڕاسپاردانەی خوارەوە دەخەڕوو:

1.پێشنیاز دەکەین بۆ توێژەران بۆ ئەنجامدانی توێژینەوەی زانستی و لێکۆڵینەوە لەبارەی بابەتی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی و پرسی جێندەر، کاریگەری ئەو چەمک و بابەتە تازانە لەسەر گەشەپێدانی جێندەر لە هەرێمی کوردستان.

1.پێویستە دامەرزاوە و ڕێکخراوەکانی ژنان، بەشێوەیەکی ئەکادیمی و زانستی کار لەسەر گەشەپێدانی جێندەر بکەن، لەڕێگەی ڕیکلامی کۆمەڵایەتی،بازاڕسازی کۆمەڵایەتی، چونکە چەمک و بابەتەکانی دیکەی جێندەر هێشتا بۆ تاکەکانی نێو کۆمەڵگە روون نییە، وەک پێویست کاری لەسەر نەکراوە و روونەکراوەتەوە.

2.پێویستە دامەزراوە و ڕێکخراوەکانی بواری ژن، کار لەسەر پێگەیاندنی کادیری ناوخۆی بکەن بۆ ئەوەی لە بەرهەمهێنانی بەرهەمی کۆمەڵایەتی و ریکلامی کۆمەڵایەتی بازارسازی کۆمەڵایەتی بتوانن کار بۆ سەرخستنی پەیام و سیاسەتی دۆزەکەیان بکەن.

3.پێویستە دامەزراوە ڕێکخراوەکانی بواری ژن، سوود لە کەسانی شارەزا لە بواری کۆمەڵایەتی و یاسایی و جێندەر وەربگرن، بەمەبەستی ڕاوێژکاری بەر لە کارکردن و دەستپێکردنی هەڵمەتەکانی هۆشیاری و داکۆکیکردن.

4.پێشنیاز دەکەین بۆ دامەزراوە و ڕێکخراوەکانی بواری ژن، هەماهەنگی و پەیوەندییان لەگەڵ دامەزراوەکانی ڕاگەیاندن بەهێزتر بکەن بۆ ئەوەی هاوکارییان بن لە بڵاوکردنەوەی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی لە بواری جێندەر.

5.پێویستە دامەزراوە و ڕێکخراوەکان شێوازی ریکلامە کۆمەڵایەتیەکان گەشە پێبدەن کار لەسەر شێواز و ئامراز و مۆدێلی پێشکەوتوو بکەن بۆ ئەوەی پەیامەکانیان لە کەمترین کات بگات بە زۆرترین وەرگر.

6.کردنەوەی بەشی بازاڕسازی کۆمەڵایەتی لە دامەزراوە و ڕێکخراوەکانی ژن، بۆ بایەخدان بە پرسی جێندەر و بابەت و بوارەکانی.

سەرچاوەکان:

سەرچاوەکان بەزمانی عەرەبی

کتێب:

-ثامر ياسر البكرى، التسويق والمسئوولية الاجتماعية، عمان، دار وائل للنشر، 2001.

-ذوقان القيشاوي ، التسويق الإجتماعي ، ط1 ، 1997م.

-سامى عبدالعزيز، التسويق الاجتماعى و السياسى، الطبعة الاولى، دار نهضة مصر ، 2013.

-سلوى العوادلى، التسويق الاجتماعى،دار النهضة العربية،2011.

-فؤاده عبد املنعم البكري، التسويق الاجتماعي وتخطيط الحملات اإلعالمية، ط1 ،عامل الكتب، القاهرة، 2007 .

-كريمان فريد، المسئولية الاجتماعية و التسويق الاجتماعى، الطبعة الاولى، دار النهضة العربية، 2006.

-كريمان فريد، المسئولية الاجتماعية و التسويق الاجتماعى، الطبعة الاولى، دار النهضه العربية 2006.

- لارا عرجان ، التسويق الإجتماعي في قطاع النجاح ، ط1 مطبعة الحرة – مصر ، 2010.

-محمد إبراهيم ، تسويق الاجتماعي ، دارالوائل للنشر ، ط1 ، 2004م.

-محمد ابراهيم عبيدات، التسويق الاجتماعى، الاخضر_ والبيئ، دار وائل للنشر_ والتوزيع، 2004 عمان.

-ناجي معلا، بحوث التسويق ، مدخل منهجي تحليلي ، دارالوائل للنشر ، ط 3، 2006.

-نفين احمد غباشى، تاثير برامج التسويق الاجتماعى لقضية التلوث الصناعى فى مصر ، دكتوراة غير منشورة، كلية الاعلام، جامعة القاهرة، 2002.

سەرچاوەکان بە زمانی ئینگلیزی:

- Andreasen ,Alan R. - marketing social change ,san Francisco, CA:Jossey Bass publishers, 1995.

- Andreasen,A. (1995).Marketing social change: Changing behavior to promote health, social development, and the enviroment (p.7).san Francisco,CA:Jossey-Bass.

- Kotler p.& Roberto, E.(1989).Social marketing. Strategies for Changing public Behavior .New York: the free press.

- Kotler p.,&Zaltman, G.(1971) Social marketing. An approach to planned social change.Journal of marketing ,35:3-12.

- Philip. kotler and Eduardo L. Roberto: social marketing strategies for changing public Behavior. The free press, Macmillan, Inc., New York, 1989.

Glanz, K, F. Lewis and B. Rimer (1997), Health Behavior and Health Education. San Francisco: Jossey-Bass.

Richard K. manoff :social marketing .New Imperative for public Health. Praeger, New York,1985.

چاوپێکەوتنەکان:

1-پ.د.هێرش رسول موراد، مامۆستای بەشی ڕاگەیاندن زانکۆی سلێمانی.

2- پ. ی. د. حەبیب کەرکوکی پەیمانگای زانستی ڕاگەیاندن زانکۆی ڕور بۆخوم - ئەڵمانیا.

3-پ.ی.د ئاراز رەمەزان احمد پرۆفیسۆری یاریدەرەر زانکۆی راپەرین دیجیتاڵ میدیا.

4-پ.ی.د.ژیا عباس قادر، مامۆستای بەشی کاری کۆمەڵایەتی زانکۆی سلێمانی.

5-پ.ی.د.کاروان قادر عەلی، پرۆفیسۆری یاریدەدەر، زانکۆی پۆلیتەکنیکی سلێمانی.

6-د. ظاهر حمدامین صابر پسپۆری ورد :ڕادیۆ و تەلەفزیۆن-ریکلام بەشی میدیا کۆلێژی تەکنیکی کارگێری هەولێر زانکۆی پۆلیتەکنیکی هەولێر

7- م.شهله صالح عبدالله مامۆستا له زانکۆی سۆران له بەشی سیاسەت و پەیوەندیە نێودەوڵەتیەکان. پسپۆری زانستە سیاسیەکان.

8-پ.ی.د.بەهات حەسیب قەرەداخی، پرۆفیسۆری یاریدەدەر، زانکۆی پۆلیتەکنیکی هەولێر

9- ئاری رەفیق، ماستەر لە کۆمەڵناسی، ی.بەڕێوەبەری گشت بەرەنگاربوونەوەی توندوتیژی دژبە ئافرەتان و خێزان لەوەزارەتی ناوخۆ.

10- م.دنیا صلاح الدین مردان مامۆستا لە بەشی کاری کۆمەلایەتی چالاکوان و راهێنەری کۆمەڵگەی مەدەنی کۆمەڵناسی و سیاسەتی کۆمەلایەتی جێندەر.

11-د.کاوە مەحموود، وەزیری پێشووی رۆشنبیری و لاوانی حکوومەتی هەرێمی کوردستان.

The role of social marketing in addressing gender issues in the Kurdistan Region (Statement of women's institutions and organizations) for example

Avan Fars Asaad

Department of Media technical, Erbil technical management college, Erbil Polytechnic university, Erbil, Kurdistan Region, Iraq

: avan.asaad@su.edu.krd

Hardawan Mahmoud Kakashekh

Department of Media, College of Arts, Salahaddin University-Erbil, Erbil, Kurdistan Region, Iraq

hardawan@su.edu.krd

Abstract

This study is an attempt to find out the relationship and role of social marketing for gender issues by women's institutions and organizations in the Kurdistan Region. The aim of the study is to determine the role and level of reliance of women's institutions and organizations in social marketing of gender issues and to determine the methods of social advertising in this field. To achieve the objective of the study, the researchers used in-depth interview methods to collect data and analyze social marketing activities, utilizing a sample of social marketing activities of women's institutions and organizations was taken. The most important findings of the researchers are as follows. There are very few active organizations in the field of gender. Part of it is due to misunderstanding and lack of knowledge about gender. The other part relates to the policy direction, lack of financial support, inadequate work plans and strategies, ambiguity in employment policy, ineffective of social marketing campaigns in gender equality, unrepresented women in decision-making and lack of legal awareness. The marketing style of women's institutions and organizations' is more traditional and less modern. This affects the delivery of messages and content of social products, mostly distributed in the centers of major cities and the masses of towns and districts are deprived of it. Conclusions and recommendations are presented at the end of the study.

Keywords: Role, Social marketing, Gender, Women's institutions and organizations